

Sygn. akt II UK 13/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku M. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o emeryturę pomostową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 stycznia 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 27 sierpnia 2014 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2014 r. Sąd Apelacyjny, na skutek apelacji
pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie z wniosku M. B. o
emeryturę pomostową, zmienił (w pkt 1) wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 26 września 2012 r. i oddalił odwołanie
wnioskodawcy od decyzji organu rentowego z dnia 8 lutego 2012 r., którą

odmówiono mu ustalenia prawa do dochodzonego świadczenia, wskazując, że nie udokumentował on wykonywania pracy w warunkach szczególnych przez co najmniej 10 lat.

W sprawie ustalono, że wnioskodawca (urodzony 9 listopada 1956 r.), w dniu 27 grudnia 2011 r., złożył wniosek o przyznanie emerytury pomostowej, legitymując się okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym 31 lat, 10 miesięcy i 2 dni. Organ rentowy odmówił wnioskodawcy ustalenia prawa do świadczenia, wskazując, że nie udokumentował on wykonywania co najmniej 10 lat pracy w warunkach szczególnych, a jedynie 8 lat, 9 miesięcy i 26 dni. Organ rentowy nie zaliczył do pracy w warunkach szczególnych okresów pracy zawartych za pośrednictwem Morskiej Agencji spółka z o.o. u armatorów zagranicznych w okresach: od dnia 31 sierpnia 1982 r. do dnia 11 września 1983 r. oraz od dnia 9 listopada 1985 r. do dnia 15 listopada 1986 r. na stanowisku mechanika chłodni. Według zaświadczenia, wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach morskich jako pracownik wpisany na listę członków załogi statków morskich u armatora zagranicznego. W powyższych okresach z tytułu zatrudnienia za ubezpieczonego odprowadzano składki na ubezpieczenia społeczne. W ocenie organu rentowego, brak możliwości zaliczenia, przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r. okresów pracy polskiego marynarza u armatora zagranicznego, do której został skierowany przez firmę, nie będącą jego bezpośrednim pracodawcą, jeśli marynarz nie był związany stosunkiem pracy z firmą kierującą go do pracy za granicą. Firmy tej nie można również uznać za płatnika składek, o których mowa w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 965 ze zm.) oraz, w związku z tym, za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń na podstawie art. 51 tej ustawy. Ponadto w ocenie organu rentowego, z zaświadczeń przedstawionych przez wnioskodawcę nie wynika, by w trakcie kontraktów, był on zatrudniony jako rybak morski.

Wyrokiem z dnia 26 września 2012 r., Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. zmienił – uwzględniając odwołanie wnioskodawcy - decyzję organu rentowego i przyznał odwołującemu się prawo do emerytury pomostowej od dnia 1 grudnia 2011 r. w oparciu o art. 8 pkt 2 i art. 49 ustawy o

emeryturach pomostowych. Sąd Okręgowy uznał, że brak podstaw do różnicowania sytuacji prawnej pracowników tylko ze względu na miejsce świadczenia pracy, a skoro przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe, potwierdziło że okresami zatrudnienia wnioskodawcy wykonywanymi w szczególnych warunkach były także okresy pracy od dnia 31 sierpnia 1982 r. do dnia 11 września 1983 r. oraz od dnia 9 listopada 1985 r. do dnia 15 listopada 1986 r., które - wraz z okresem uznanym przez organ rentowy - przekraczają wymagane 10 lat pracy w szczególnych warunkach, został spełniony warunek konieczny do przyznania dochodzonego świadczenia. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, wnioskodawca we wskazanych okresach zatrudnienia, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione w punkcie 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych - prace rybaków morskich. Fakt ten potwierdzają dowody w postaci umów zawartych za pośrednictwem M. Sp. z o.o. w G., umowy o pracę, oraz zaświadczenie M. Sp. z o.o. z dnia 1 czerwca 2012 r.

Wyrokiem z dnia 28 maja 2013 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację organu rentowego od powyższego wyroku, wskazując w uzasadnieniu, że skoro art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, definiuje pojęcie płatnika składek na Fundusz Emerytur Pomostowych na potrzeby ich poboru, a obowiązek składkowy powstał od dnia 1 stycznia 2009 r., to błędne jest stanowisko organu rentowego, iż przepis ten ma zastosowanie do kwalifikacji pracy w warunkach szczególnych przypadającej przed dniem 1 stycznia 2009 r. W ocenie Sądu, wbrew stanowisku apelującego, nie zachodziły również przesłanki do kwestionowania pracowniczego charakteru zatrudnienia wnioskodawcy w spornych okresach, dzielając w pełni stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach, okresów wykonywania pracy za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych, zależy od uznania tych okresów za okresy składkowe (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2003 r. II UK 196/02, OSNP 2004 nr 8, poz. 144 oraz z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10, niepublikowany). Sąd drugiej instancji wskazał również, że z treści zaświadczenia z dnia 11 kwietnia 2012 r. wynikało, że wnioskodawca zatrudniony za pośrednictwem Morskiej Agencji (od dnia 1 listopada 1991 r. Morskiej Agencji Sp. z o.o.) u armatorów zagranicznych w systemie

kontraktowym w okresach: od dnia 31 sierpnia 1982 r. do dnia 11 września 1983 r. na statku w/v „A.” na stanowisku mechanika chłodni, od dnia 30 marca 1984 r. do dnia 1 czerwca 1984 r. na statku m/v „D.” na stanowisku marynarza i od dnia 9 listopada 1985 r. do dnia 15 listopada 1986 r. na statku m/v „K.” na stanowisku mechanika chłodni, stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace w szczególnych warunkach na statkach morskich w żegludze międzynarodowej - jako pracownik wpisany na listę członków załóg tych statków, a zatem pracę wymienioną w poz. 4, działu VIII, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz zgodnie z wykazem stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 24 Ministra - Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej (Dz.Ur. Urzędu Gospodarki Morskiej nr 3, poz. 26, zwanego dalej zarządzeniem). Jednocześnie prace na statkach żeglugi morskiej figurują pod pkt 23 wykazu prac w szczególnych warunkach, stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Natomiast w zaświadczeniu z dnia 1 czerwca 2012 r. dotyczącym tych samych okresów zatrudnienia wnioskodawcy, Morska Agencja Sp. z o.o. wskazała, że wnioskodawca był zatrudniony za pośrednictwem M. w G. u armatorów zagranicznych w systemie kontraktowym i wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, pracę w szczególnych warunkach wymienioną w poz. 4, działu IV, wykazu B, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. jako pracownik wpisany na listę członków załogi statków w okresach od dnia 31 sierpnia 1982 r. do dnia 11 września 1983 r. i od dnia 9 listopada 1985 r. do dnia 15 listopada 1986 r. w charakterze mechanika chłodni jako rybak morski. Natomiast okres zatrudnienia za pośrednictwem M. od dnia 30 marca 1984 r. do dnia 1 czerwca 1984 r. na statku handlowym „D.” w charakterze marynarza, określono jako wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu, pracę w szczególnych warunkach, wskazaną w rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego w pkt 4, działu VIII, wykazu A, co odpowiada pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach

pomostowych. Sąd Apelacyjny uznał także, że wnioskodawca zaliczał się do grupy pracowników mechanicznych i nie brał czynnego udziału w łowieniu ryb. Wykonywał prace mechaniczne związane z procesem zamrażania ryb, polegające na obsłudze i konserwacji urządzeń chłodniczych. Pracując w tych okresach u pracodawców zagranicznych pracował na takich samych statkach-przetwórnich jak w Przedsiębiorstwie „D.”, wykonując takie same czynności. Wobec powyższego Sąd drugiej instancji uznał, że wnioskodawca wykonywał w tych okresach pracę na stanowiskach w dziale służby mechanicznej, które nie stanowią pracy na stanowisku rybaka morskiego, lecz podlegają zakwalifikowaniu do prac rybaków morskich, powołując się w tej mierze na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2011 r., II UK 356/10 (niepublikowany).

Na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego, wyrokiem z dnia 14 maja 2014 r., II UK 460/13, (OSNP 2015 nr 4, poz. 55), Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle art. 4 i 49 ustawy, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 r. W przypadku, gdy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). W ustalonym stanie faktycznym sprawy, wnioskodawca, mający ukończone 55 lat życia, niespornie spełniał przesłanki o jakich mowa w art. 4 pkt 1, 4, 5 i 7 ustawy o emeryturach pomostowych. Kwestia oceny spełnienia przez niego warunku określonego w art. 8 pkt 2 w związku z art. 49 tej ustawy wymagała natomiast dokonania wykładni pojęcia prac rybaków morskich, użytego

w punkcie 22 załącznika nr 1 do ustawy, a w szczególności rozważenia, czy rozciąga się ono również na pracę mechanika chłodni, którą to pracę wykonywał wnioskodawca we wskazanych wyżej okresach. Ustawa o emeryturach pomostowych nie zawiera definicji prac rybaków morskich. Jednak, mając na uwadze konieczność ustalenia zakresu pojęcia pracy rybaka morskiego, w wypadku kwalifikacji pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zachodzą wątpliwości co do charakteru wykonywanej pracy, konieczne jest posłużenie się resortowym wykazem stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, tym bardziej gdy dany rodzaj prac został wymieniony w obu wykazach załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. W przypadku prac rybaków morskich, dla ustalenia, jakiego rodzaju prace ustawodawca zaliczył do poszczególnych wykazów, konieczne jest posłużenie się resortowymi wykazami stanowisk. Odwołując się zatem do treści zarządzenia, w tym do jego załącznika zawierającego szczegółowe wykazy prac w szczególnych warunkach, zauważyć należy, że za prace rybaków morskich zaliczone do wykazu A załącznika do zarządzenia uznane zostały prace wykonywane na wszystkich stanowiskach zajmowanych przez pracowników wpisanych na listę członków załogi statku, niezależnie od zatrudniającego ich podmiotu (wykaz A, dział VIII, poz. 9, pkt 1 zarządzenia), natomiast za prace rybaków morskich wymienione w wykazie B załącznika do rozporządzenia uznane zostały prace wykonywane nie tylko w określonych podmiotach, ale również wyłącznie na stanowiskach wymienionych w wykazie B, dziale IV, poz. 4 pkt 1-19 zarządzenia. Najogólniej ujmując, do wykazu B zostały zaliczone prace rybaków morskich w służbie pokładowej, a do wykazu A prace rybaków morskich w służbie mechanicznej, zgodnie z podziałem wynikającym z § 58 i § 62 ust. 1 i § 64 ust. 3 rozporządzenia Ministra Żeglugi z dnia 30 października 1971 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych członków załóg polskich statków morskich (Dz.U. Nr 33, poz. 299 ze zm.), w § 54, 58 i 61 ust. 3 rozporządzenie Ministra - Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 17 sierpnia 1983 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych członków polskich statków morskich (Dz.U. Nr 52, poz. 232 ze zm.), w § 26, 27, 30 i 31 rozporządzenie z dnia 23 maja 1992 r. Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie kwalifikacji

zawodowych i składu załóg polskich statków morskich (Dz.U. Nr 49, poz. 227 ze zm.) oraz § 38 i § 49 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 24 sierpnia 2000 r. w sprawie wyszkolenia i kwalifikacji zawodowych, pełnienia wacht oraz składu załóg statków morskich o polskiej przynależności (Dz.U. Nr 105, poz. 1117). Oceniając powyższą regulację w aspekcie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 maja 2011 r., II UK 356/10 (niepublikowany) wyraził trafny pogląd, że w świetle omówionych przepisów nie można utożsamiać wszystkich prac rybaków morskich z pracą na stanowisku rybaka morskiego ujętą w wykazie B załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Wynika z tego, że wykaz B dotyczy prac niewymienionych w wykazie A, zaś prace zaliczone do obu tych wykazów nie mogą być traktowane zamiennie. Natomiast w taki właśnie zamienny sposób potraktowano okresy pracy wnioskodawcy w przedstawionych zaświadczeniach z dnia 11 kwietnia 2012 r. oraz z dnia 1 czerwca 2012 r. wystawionych przez MAG. W ocenie Sądu Najwyższego zarządzenie resortowe (zarządzenie nr 24 Ministra Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej) uznaje za prace rybaków morskich, zaliczone do wykazu A załącznika do rozporządzenia, prace wykonywane na wszystkich stanowiskach zajmowanych przez pracowników wpisanych na listę członków załogi statku, niezależnie od zatrudniającego ich podmiotu (wykaz A, dział VIII, poz. 9, pkt 1 zarządzenia), natomiast za prace rybaków morskich wymienione w wykazie B załącznika do rozporządzenia - prace wykonywane nie tylko w określonych podmiotach, ale - co istotniejsze - wyłącznie na stanowiskach wymienionych w wykazie B, dziale IV, poz. 4 pkt 1-19 zarządzenia. Wobec powyższego należało uznać, że wnioskodawca, pracując na stanowisku mechanika chłodni, wykonywał prace zakwalifikowane, jako prace rybaków morskich, wymienione w wykazie A dziale VIII pod pozycją 9 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. oraz zarządzenia.

Rozpoznając sprawę ponownie, wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2014 r. Sąd Apelacyjny, zmienił wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołanie wnioskodawcy. W uzasadnieniu wyroku, przytaczając szeroko uzasadnienie wyroku Sądu

Najwyższego z dnia 14 maja 2014 r., II UK 460/13, Sąd drugiej instancji uznał, że różnicowanie kwalifikacji do uprawnień emerytalnych z tytułu pracy w warunkach szczególnych w zależności od wykonywania pracy rybaka morskiego ujętej w wykazie A lub B załącznika do tego rozporządzenia ma bezpośrednie i przesądzające znaczenie dla oceny nabycia prawa do emerytury pomostowej przez wnioskodawcę, bowiem wykonywanie pracy rybaka morskiego, wymienionej w wykazie A załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., nie stanowi wykonywania pracy rybaka morskiego w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Przemawiają za tym określone w art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia (tożsame z warunkami nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych wymienionymi w § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.). Nie ulega wątpliwości, biorąc pod uwagę art. 3 ust. 7 ustawy o emeryturach pomostowych, że przesłankę posiadania przez wnioskodawcę, co najmniej 10-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze analizować należy przez pryzmat przepisów art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, jak i (w stosunku do okresów przypadających przed dniem wejścia w życie tej ustawy) art. 32 i 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst; Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) i w konsekwencji za prace rybaków morskich uznawać jedynie prace rybaków wymienionych w wykazie B załącznika do cytowanego rozporządzenia. W okolicznościach sprawy, należy w związku z tym uznać, że wnioskodawca, gdy chodzi o prace wymienione w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy pomostowej, nie legitymuje się 10-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach określonej w wykazie B, dziale IV, poz. 4, a jeśli chodzi o prace wskazane w pkt 23 załącznika nr 1 nie spełnił warunku wieku - ukończenia 60 lat oraz wykazanie 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych na stanowiskach wymienionych w wykazie A, dziale VIII, poz. 9.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego – pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych w związku z art. 49 art. 4 pkt 1-5 i 7 art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z

załącznikiem nr 1 do Układu Zbiorowego Pracy dla rybaków morskich z dnia 17 stycznia 1975 r. zawartego pomiędzy Ministerstwem Handlu Zagranicznego i Gospodarki Morskiej działającym na rzecz przedsiębiorstw państwowych w tym m.in. na rzecz Przedsiębiorstwa „D.” poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że pojęcie „prace rybaków morskich” o jakim mowa w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych nie obejmuje prac na stanowisku mechanika chłodni, gdyż stanowisko mechanika chłodni nie zostało wymienione w wykazie B - załączniku do Zarządzenia nr 24 Ministra Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r., „zarządzenie resortowe” podczas gdy pkt 19 poz. 4 Działu IV wykazu B stanowiącego załącznik do zarządzenia resortowego do prac rybaków morskich zalicza prace wykonywane na „pozostałych etatowych stanowiskach pracy na statku do wykonywania rybołówstwa morskiego, wymienione w Układzie Zbiorowym Pracy dla rybaków morskich natomiast Układ Zbiorowy Pracy dla Rybaków Morskich z dnia 17 stycznia 1975 r. wymienia stanowisko mechanika chłodni jako stanowisko etatowe na łowczym statku rybackim, a zatem praca na stanowisku mechanika chłodni - zgodnie z wykładnią pojęcia „prace rybaków morskich” dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 maja 2014 r., która wiązała Sąd Apelacyjny wydający zaskarżony wyrok w dniu 27 sierpnia 2014 r. - jest pracą, o jakiej mowa w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Zarzucił ponadto naruszenie pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych w związku z art. 49 art. 4 pkt 1-5 i 7 art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i w związku z art. 2 a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że zakres pojęcia „prace rybaków morskich” których wykonywanie uprawnia do emerytury pomostowej obejmuje prace wymienione pod poz. 4 działu IV wykazu B - załącznika do zarządzenia resortowego tylko wtedy, gdy praca na stanowiskach wymienionych pod poz. 4 wykonywana była na rzecz ściśle określonych podmiotów podczas gdy ani ustawa o emeryturach pomostowych ani wykładnia pojęcia „prace rybaków morskich” dokonana przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 maja 2014 r. nie zawiera ograniczenia, aby praca rybaków morskich na potrzeby ustawy

o emeryturach pomostowych była wykonywana na rzecz ściśle określonych podmiotów a ponadto wprowadzenie takiego wymogu nie ma rzeczowego uzasadnienia. Wskazał także na naruszenie § 14 ust. 1 i 2 Układu Zbiorowego Pracy dla Rybaków Morskich z dnia 17 stycznia 1975 r. w związku z art. 9 § 1 k. p. w zw. z pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emerytach pomostowych poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że do okresu pracy rybaka morskiego, o jakiej mowa w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych nie zalicza się okresu pracy na stanowiskach wymienionych w pkt 19 poz. 4 działu IV wykazu B załącznika do zarządzenia resortowego.

Pełnomocnik wskazał także na naruszenie przepisów postępowania – art. 398²⁰ zdanie 1 k.p.c. polegające na wydaniu orzeczenia przeciwnego wykładni dokonanej przez Sąd Najwyższy, który przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

W oparciu o te zarzuty wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i jego zmianę poprzez oddalenie apelacji organu rentowego wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie powtarzając wywodów zawartych w uzasadnieniu poprzedniego wyroku Sądu Najwyższego w tej sprawie, trzeba jednak powtórzyć, że warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle art. 4 i 49 ustawy, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 r. W przypadku, gdy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres

pracy) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Jednocześnie w ust. 7 art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych wskazano, że za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy (a więc przed 1 stycznia 2009 r.) prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wraz z wejściem w życie ustawy o emeryturach pomostowych zrodził się w problem, jak należy rozumieć prace rybaków morskich na potrzeby tego aktu prawnego, czy chodzi tu o wszystkich rybaków morskich bez względu na rodzaj stanowiska na którym wykonywali pracę czy też na gruncie tej ustawy istotny jest podział na prace rybaków morskich w służbie pokładowej i prace rybaków morskich w innych służbach (np. mechanicznej, elektrycznej, obsługi chłodni). W tej kwestii doszło do rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 377/12 (LEX nr 1353964) oraz w wyroku z dnia 14 maja 2014 r., II UK 460/13 przyjęto, że podział ten ma nadal istotne znaczenie. Sąd Najwyższy w tym drugim wyroku, wiążąco dla Sądu Apelacyjnego rozpoznającego niniejszą sprawę uznał, że różnicowanie kwalifikacji do uprawnień emerytalnych z tytułu pracy w warunkach szczególnych w zależności od wykonywania pracy rybaka morskiego ujętej w wykazie A lub B załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. ma bezpośrednie i przesądzające znaczenie dla oceny nabycia prawa do emerytury pomostowej, bowiem wykonywanie pracy rybaka morskiego, wymienionej w wykazie A załącznika do tego rozporządzenia nie stanowi wykonywania pracy rybaka morskiego w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Odmienne stanowisko w tej kwestii zajął Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 24 stycznia 2014 r., III UK 33/13 (OSNP 2015 nr 4, poz. 54) oraz z dnia 11 kwietnia 2014 r., III UK 124/13 (OSNP 2015 nr 8, poz. 112).

Ostatecznie powyższy problem został rozstrzygnięty uchwałą siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2015 r., III UZP 7/15, w której przesądzono, że członkom załogi statku rybackiego wykonującym prace w służbie pokładowej przysługuje prawo do emerytury pomostowej na podstawie art. 8

ustawy o emeryturach pomostowych w związku z punktem 22 załącznika nr 1 do tej ustawy. Tylko więc tzw. służba pokładowa stosownie do § 8 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. umożliwia ubezpieczonym nabycie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach po wykazaniu 10 lat pracy na stanowiskach wymienionych w zarządzeniu nr 24 Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej oraz osiągnięciu wymaganego wieku 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn. Identyczne przesłanki nabycia prawa do emerytury określone są w art. 8 ustawy pomostowej, zgodnie z którym emerytura pomostowa przysługuje pracownikowi, który spełnił warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7 oraz osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn oraz ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 (prace rybaków morskich) i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat. Warunki wymagane do nabycia prawa do emerytury pomostowej przez ubezpieczonych wykonujących prace rybaków morskich są tożsame z warunkami nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, wymienionymi w § 8 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Tak więc za prace rybaków morskich ujętą w pkt 22 załącznika nr 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy przyjmować prace rybaków morskich w służbie pokładowej, a nie prace wykonywane na wszystkich stanowiskach zajmowanych przez pracowników wpisanych na listę członków załogi statku rybackiego. Wskazać należy, że różnicując warunki nabywania prawa do emerytury na podstawie przepisów rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w zależności od wykonywania przez ubezpieczonych prac wymienionych w wykazie A oraz wykazie B, ustawodawca kierował się przede wszystkim stopniem uciążliwości i szkodliwości prac w szczególnych warunkach. Objęcie pojęciem rybaka morskiego również rybaków, którzy nie pracują w służbie pokładowej powodowałoby zatem, że wykonywane przez całą załogę statku rybackiego prace charakteryzowałyby się tym samym stopniem uciążliwości i szkodliwości, a takiego wniosku, mając na uwadze rodzaje prac wykonywanych na statku rybackim, wyprowadzić nie można.

Jak trafnie uznał Sąd Apelacyjny, w ustalonym stanie faktycznym sprawy, wnioskodawca, gdy chodzi o prace wymienione w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy pomostowej, nie legitymuje się 10-letnim okresem pracy w szczególnych

warunkach określonej w wykazie B, dziale IV, poz. 4, a jeśli chodzi o prace wskazane w pkt 23 tego załącznika nie spełnił warunku wieku - ukończenia 60 lat oraz wykazanie 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych na stanowiskach wymienionych w wykazie A, dziale VIII, poz. 9.

Gdy więc zarzuty naruszenia prawa materialnego nie potwierdziły się, brak było podstaw do uwzględnienia skargi.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).

kc